

ZILLEGHEM

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

35ste jaargang nr. 2
april-mei-juni 2014

verantw. uitg. Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem

ZILLEGHEM

Handelingen van de Kring
voor Heemkunde en Geschiedenis
'Pastoor Ronse'

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Patrick ARNOU <i>Een wild zwijn geschoten in Vloethemveld in 1897</i>	47
Bertrand DENYS en André VANHEVEL <i>Krakkepad, een natuur- en cultuurhistorische wandeling door Veldegem</i>	57
Patrick ARNOU <i>Panzerjäger-Abteilung 19 (L) te Zedelgem in februari 1944</i>	67
Bertrand DENYS <i>Op de boekenplank</i>	77
<i>In Memoriam</i>	87

april - mei - juni 2014 - 35ste jaargang nr. 2

Redactie en bestuur

Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
Patrick Arnou, Burg. J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Johan Braet, Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Willy Casier, Wildebeekstraat 23, 8211 Aartrijke
Noël Denolf, Snellegemsestraat 118, 8210 Zedelgem
Pol Denys, Hendrik Baekelandlaan 57, 8211 Aartrijke
Paul Vandenbussche, Guido Gezellelaan 44, 8210 Loppem
André Vanhevel, Belledreef 4, 8210 Veldegem
Johan Verplancke, Torhoutsesteenweg 396, 8210 Veldegem

Lidmaatschap: € 10,00

IBAN: BE48 7381 1720 5627 - BIC: KRED BE BB
Heemkundige Kring 'Pastoor Ronse' Zedelgem

Secretariaat en ledenadministratie

Willy Casier, Wildebeekstraat 23, 8211 Aartrijke
Tel. 0475/64.81.16 - E-mail: willy.casier@gmail.com

Redactiesecretariaat

Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
Tel. 050/82.42.74 - E-mail: bertrand.denys@telenet.be

Website

users.telenet.be/pastoor.ronse

Studies verschenen in 'Zilleghem' of uittreksels daarvan mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur. Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels.

Illustratie op de cover

Trouwfoto van Leon Baert en Prudence Cool, 3 augustus 1898
(met dank aan mevr. Gilberta Baert, Zedelgem)

EEN WILD ZWIJN GESCHOTEN IN VLOETHEMVELD IN 1897

Patrick ARNOU

Sinds 2005 is het everzwijn of wilde zwijn (*sus scrofa*) volop terug in het Vloethemveld in Zedelgem. Het wordt er nu zelfs op grote schaal bejaagd. Nochtans was de ever sinds het einde van de 18^e eeuw vrijwel geheel verdwenen uit onze streek. Het was dan ook groot nieuws wanneer

op donderdag 25 november 1897 in het Vloethemveld in Zedelgem een wild zwijn werd neergeschoten.

In de lokale krant van Maldegem, die verscheen onder de naam *'t Getrouwe Maldeghem* en die later beroemd zou worden door de moorden van Beernem, lezen we in de editie van zondag 28 november 1897 een gedetailleerd verslag van deze toen uitzonderlijke gebeurtenis.

Volgens dit krantenartikel was het blijkbaar Eduard

Vandekinderen, “een landbouwerszoon te Snelleghem”, die het eerst het everzwijn ontdekte. Hij loste er twee schoten met hagel op, maar het dier werd uiteindelijk “met nog 4 schoten afgemaakt door den boschwachter Leon Baert van Zedelghem”, die daar blijkbaar samen was met Eduard Vandekinderen.

Beide mannen brachten het geschoten everzwijn naar Brugge om het daar aan de houder van het jachtrecht van het Vloethemveld te overhandigen. Wie deze houder van dit jachtrecht toen was, wordt niet vermeld.

Wel wordt er nog bij verteld dat het beest 61 kilogram woog en in Brugge te kijk lag in het estaminet De Roode Poort in de Hallestraat. Dit bewijst dat het dus wel om een echt uitzonderlijk voorval ging, waarbij het dier zelfs in Brugge publiek tentoon werd gesteld. Het krantenartikel eindigt met: “Eere aan deze dappere jonge schutters”.

De landbouwerszoon Eduard Vandekinderen was toen 30 jaar oud (°15 maart 1867), en we mogen gerust aannemen dat hij het Vloethemveld allicht even goed kende als zijn broekzak. Tot zijn 21 jaar woonde hij immers met zijn ouders Philippus Vandekinderen en Isabella Sanders op de hoeve, heel diep in het Vloethemveld gelegen, en thans meer bekend onder de naam Ferme Bocca. Deze hoeve behoorde toe aan de Burgerlijke Godshuizen van Brugge (voorloper van het O.C.M.W.). Bij de openbare verpachting ervan op 3 juni 1822 was de uitbating van de hoeve in handen gekomen van Jan Vandekinderen uit Aartrijke, grootvader van Eduard. In 1859 werd deze pacht dan overgedragen op zoon Philippus Vandekinderen, én dit tot in oktober 1888. Dan verhuisde het gezin Vandekinderen naar een andere boerderij van dezelfde Burgerlijke Godshuizen in Snelleghem. Maar ook dan bleef Eduard Vandekinderen dus in de

Fig. 2. Hoeve genaamd 'Ferme Bocca' in het Vloethemveld

omgeving van het Vloethemveld wonen.

Op 25 november 1897 was hij er blijkbaar samen op uitgetrokken met de toen net nog geen 21-jarige Leon Baert (°29 november 1876). Leon was toen zelf nog geen boswachter, en dit in tegenstelling tot hetgeen het krantenartikel vermeldt. Zijn vader Charles Baert was dit echter wel, en dit sinds 1871. De familie Baert bewoonde de in 1872 door de Brugse Burgerlijke Godshuizen in het Vloethemveld opgetrokken boswachterswoning, en Leon Baert moet deze omgeving dus ook door en door gekend hebben.

Samen schoten Eduard en Leon die dag dus een everzwijn van 61 kg. We weten niet of het een mannetje of een vrouwtje

betrof. Mannetjes kunnen meer dan 150 kg. wegen; vrouwtjes gaan normaal tot een 90 kg. Met zijn 61 kg. betrof het hier dus geen zwaar exemplaar.

De vangst van een everzwijn was in 1897 zeker uitzonderlijk. De ever was al op het einde van de 18^e eeuw verdwenen als regelmatige bewoner van onze Vlaamse bossen. Slechts uitzonderlijk kon er nog een exemplaar worden aangetroffen, en het ging dan om dwaalgasten die vanuit bestaande kolonies in Noord-Franse bossen tot hier doorgestoten waren. Het wild zwijn is immers een zwerver, die tot 60 km in een nacht kan afleggen.

Het neerschieten van een everzwijn was zeker in die tijd niet zonder gevaar. In de editie van *'t Getrouwe Maldeghem* van 4 januari 1891 wordt het verhaal gedaan van een jager die met zijn drie jachthonden geconfronteerd werd met een everzwijn, en waarbij de ever ontsnapte na een hond de buik te hebben opengereten, en een andere zwaar te hebben verwond.

De vangst in het Vloethemveld had dan ook grote weerklank, en het neergeschoten dier lag zelfs te kijk in het estaminet De Roode Poort in de Hallestraat in Brugge (de straat rechts naast de Brugse Hallen, gezien vanaf de Markt). De Roode Poort (gesloopt in 1957-58) was een stedelijke afspanning, waar men kon eten, drinken en zelfs blijven logeren. De herberg was voorzien van de nodige stallen, waar paard en koets van reizigers onderdak konden vinden. Ze was dan ook populair bij mensen van buiten Brugge, die met paard en wagen naar Brugge reden (bvb. naar de markt).

Of het dier – na deze publieke tentoonstelling te Brugge – ook nog klaargemaakt en verorberd werd, weten we niet.

En hoe verliep het nadien met onze jonge jagers?

Eduard Vandekinderen trouwde anderhalf jaar later met Valentine Rotsaert, en samen betrokken ze een hofstede in Stalhille. Veel grof wild zal hij daar wel niet meer hebben gezien, maar hij werd er vader van een kroostrijk gezin, en overleed te Stalhille op 21 juli 1936. Het familiegraf bevindt zich nog steeds op het kerkhof rond de kerk van Stalhille.

Leon Baert werd vanaf 1898 “bijgevoegd boswachter” bij zijn vader, en hij volgde later ook zijn vader in die hoedanigheid op. Hij huwde met Prudencia Cool, kreeg eveneens een kroostrijk gezin, en overleed te Zedelgem op 20 februari 1949 na een pijnlijke ziekte. Zijn zoon Marcel Baert volgde hem op zijn beurt op als boswachter.

En hoe verliep het met onze evers? Wat allicht niemand verwachtte, gebeurde toch. Ze kwamen vanaf 2005 terug.

Fig. 3. Herberg-afspanning De Roode Poort, en rechts ervan herberg De Gouden Ster (met trapgevel), in de Hallestraat te Brugge

*Fig. 4. Stallingen van herberg De Roode Poort
(Stadsarchief Brugge, fotoverzameling, nr. FO/A13371 en*

Algemeen wordt aangenomen dat dit niet gebeurde door spontane migratie vanuit bestaande leefgebieden, maar dat er sprake is van het opzettelijk uitzetten of van het (laten) ontsnappen van een aantal dieren. In elk geval vermenigvuldigden ze zich heel snel.

Fig. 5. Huwelijksfoto van Leon Baert en Prudence Cool, op 3 augustus 1898 (Verzameling Gilberta Baert, Zedelgem)

Fig. 6 (rechts). Familiefoto van Leon Baert, Prudence Cool met vier dochters, v.l.n.r. Julienne (°1901), Zoë (°1899), Marie-Louise (°1900) en Albertine (°1902), poserend voor de boswachterswoning van het Vloethemveld. Afgaande op de leeftijd van de baby in de wieg, Albertine, die geboren is op 6 december 1902, moet deze foto rond de zomer van 1903 genomen zijn. De twee zonen Marcel en Maurice en de jongste dochter Angela werden pas later geboren, resp. in 1905, 1907 en 1912. (Verzameling Gilberta Baert, Zedelgem)

In 2006 werden de eerste drijfjachten georganiseerd. Sindsdien gebeuren deze periodisch en met wisselend succes. Op 25 januari 2013 werden tijdens één drijfjacht een 30-tal everzwijnen afgeschoten. Genetisch onderzoek toonde aan dat de populatie rond Vloethemveld op zichzelf blijft en geen verwantschap heeft met populaties uit bvb. Limburg of Wallonië. Daardoor zal ze allicht aan inteelt gaan lijden, wat kan meebrengen dat deze populatie na verloop van tijd uit zichzelf crasht. Intussen heeft de Vlaamse overheid beslist dat men Vlaanderen – voor wat het wilde zwijn betreft – zal indelen in gedoogzones (waar de ever als inheems grofwild wel wordt getolereerd) en in nulstandzones (waar hij opnieuw zou moeten worden uitgeroeid). Er is reeds aanzienlijk voorbereidend werk gedaan om deze zonekeuze te kunnen maken, maar politiek-maatschappelijk zijn we er blijkbaar nog niet uit.

Intussen is de ever momenteel in elk geval nog talrijk aanwezig in het Vloethemveld. Het wilde zwijn is trouwens niet de enige soort groot wild, die aan een comeback in Vlaanderen bezig is. Ook de vos is reeds sinds de jaren '80 van de vorige eeuw terug in onze streek, en sommigen stellen zelfs een mogelijke terugkeer van de wolf in onze contreien in het vooruitzicht...

Geraadpleegde literatuur

ANB, *Beheersvisie voor het everzwijn in Vlaanderen*, 2011. Deze visietekst is online raadpleegbaar op <http://www.natuurenbos.be/~media/Files/Themas/Wildbeheer/Everzwijn/beheersvisieverzwijn.pdf>

CASAER, J. en VAN DEN BERGE, K., *Everzwijnen rond Zedelgem*, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 2006. Deze studie is online raadpleegbaar op <http://www.inbo.be/files/bibliotheek/97/169497.pdf>

CAPPON, G., 'De Ferme Bocca', in: *Zilleghem*, jg. 14 (1993), p. 157-158

CAPPON, G., 'Vloethemveld en zijn boswachters', in: *Zilleghem*, jg. 1 (1980),

p. 112-114

DESMEDT, M., *Begraafplaats Stalhille*, Gemeente Jabbeke, 2006, p. 15

LINGIER, D., 'Wolf als oplossing voor teveel everzwijnen', *Het Nieuwsblad*,
14 maart 2013

TACK, G., e.a., *Bossen van Vlaanderen*, Leuven, Davidsfonds, 1993, p. 159
www.beeldbankbrugge.be, o.m. de beelden met inv. nr. FO/A13371 en
G/D7/1

Met dank aan

Mevr. Gilberta Baert voor het ter beschikking stellen van de mooie foto's van
de familie Baert-Cool.

Het Stadsarchief Brugge, voor het ter beschikking stellen van twee beelden
uit zijn fotoverzameling.

Krakkepad, een natuur- en cultuurhistorische wandeling door Veldegem

Bertrand DENYS en André VANHEVEL

Fig. 1. Krakkepad

Afstand: +/- 8 km

Degelijk schoeisel vereist, vooral na langdurige regenval.

In 1978 ontwierpen KWB en Blijf Fit-Veldegem het Krakopad. Sindsdien werd noch de wandelweg, noch de begeleidende brochure geüpdatet. In het kader van 'Dorp in de kijker' (juli 2013) werd ons gevraagd deze klus te klaren.

Wij gaven de wandeling de naam 'Krakkepad' en togen aan het werk. De wandeling verloopt helemaal over oud veldgebied en slingert zich door veld en bos van het oude Veldegem, Ruddervoorde en Torhout. Op dat veld vonden de bezembinders voor het maken van hun borstels eertijds 'tem heed' (*erica tetralix*, dopheide) en 'wild heed of krakke' (*erica cinerea* L., de ruigere struikheide). Tem heed leverde kwaliteitsborstels, wild heed of krakke minderwaardige bezems. Door die krakke of dat heed kregen de Veldegemners wel eens in den vreemde een spotlied te horen zoals:

*Heed, heed, heed,
dat den duvel scheet.
Had den duvel nooit geschetten,
w'hadden nooit van heettrekkers geweten.*

De kerk werd gebouwd in opdracht van pastoor Vuylsteke van Zedelgem en in september 1865 gewijd door bisschop Faict van Brugge. De donkere stenen van het gebouw werden in open steenovens gebakken in de buurt. Vanop dit plein zien wij recht voor ons de Rembertstraat (de vroegere Ludovicus Vandendriesschestraat en Torhoutstraat), rechts van ons de Koning Albertstraat met de pastorie en de vroegere meisjesschool (nu vrije basisschool).

Op de hoek van de Rembertstraat stond ooit het Oud-Gemeentehuis van Camiel en Adrienne Verplancke-Vanhollebeke, met ernaast de meubelzaak van Camiel Denys en het snoepwinkeltje van 'Jeannetje'. Restaurant 't Ridderhof was vroeger café-danszaal Astrid van Odiel Deketelaere waar ook

We starten onze wandeling op het kerkplein, waar we onze auto vrij vlot achter kunnen laten.

Bietje Aneca de klanten hielp bedienen. Daartegenover staan de huizen van oud-burgemeester en sigarenmaker Jozef Janssens en zijn zus Germaine. Een gedenkplaat herinnert aan onderpastoor Gerard Boonet die er 20 jaar woonde en werkte.

Links op de hoek van de markt (nu Claeverbilck) had je vroeger het duivenlokaal van Albert Decock, rechts de maalterij van Julien en Jenny Dewulf-Sabbe (nr. 21). Voor de Eerste Wereldoorlog bouwde Louis, de vader van Julien, hier een

Wij lopen voorbij het oorlogsgedenkteken bij de muur van de turnzaal van de vroegere gemeenteschool (nu vrije basisschool) en stappen naar links de Koningin Astridstraat in.

brouwerij die echter door de oorlog maar kortstondig kon brouwen.

Het huis op de linkerhoek van de Halfuurdreef stond vroeger bekend als kruidenierszaak De Oceaan (nr. 32). Zowel de linker - als de rechterkant van de straat, gronden van de bekende landbouwer Frans Kerckhove (Sisten Odo) en 'kostertje' Jules Janssens, zijn tegenwoordig volgebouwd.

Enkele tientallen meters verder in de Astridstraat stond vroeger de hoeve van de familie Sabbe nr. 109), bij de Veldegemnaren

We stappen voorbij de Lokaalstraat, genoemd naar het parochiaal centrum 't Lokaal.

beter bekend als 'melkboertjes'.

Het gebied ten zuiden van de Acaciastraat hoorde tot 1920 bij Ruddervoorde, voorbij de Bergenstraat was het toen Torhout. Tot 1780-1800 maakte dit gebied deel uit van het onontgonnen veldgebied, een uitloper van het Lichterveldeveld en

We arriveren ondertussen op de dichtgebouwde markt met het Veldegemse oud-gemeentehuis (1956). We volgen de Koningin Astridstraat.

Bulskampveld en eigendom van de adellijke familie Mathieu de Wynendale en Philippus Van Iseghem (°Oostende, 1764, + Brugge, 1852).

De dreef en de weide waarlangs we lopen, worden ingericht als een natuurontwikkelingsgebied met een mozaïek van verschillende biotopen (bosjes, poelen, struweel, schraal

De zijwegen die we nu voorbijstappen (Halfuurdreef, Bosdreef, Acaciastraat) zijn de vroegere parallelle dreven die rond 1780-1800 door het beboste veld getrokken werden. Aan de Wormstaldreef (oud toponiem) slaan we rechtsaf.

grasland, open ruimten).

Op het einde van de dreef trekt het verkeer van de A17 onze aandacht. Vlak bij een zwarte den en in een laaggelegen perceel

Slechts een paar huisjes staan er aan de Wormstaldreef en in de open grachten vind je overvloedig rietkragen.

draaide rond 1900 de open steenoven van boswachter August Plaisier op volle toeren. Hij leverde de stenen voor de bouw van het Veldegemse Lokaal en voor talrijke huizen. Tijdens de beide oorlogen had het bos fel te lijden van wildkap.

Het laatste deel van het bos kreeg het statuut van speelbos voor de Veldegemse Chiro. We zitten nu stilaan op het hoogste punt van Ruddervoorde, Torhout en Veldegem, de hoogte van De

Op het einde van de Wormstaldreef kunt u zelf uw weg bepalen: de makkelijke en kortere recht door in de Herderinnedreef of de avontuurlijke door het bos. Kiest u voor het bos, volg dan rechts de Bergenstraat tot aan het houten bord van het geboortebos links. Stap de weide in en vanaf nu bevindt u zich in het gemeentelijk natuurdomein Plaisiersbos, beheerd door Natuurpunt. Volg de oranje pijltjes op de palen.

Bergen (30 m). Achter die hoogte strekte zich eertijds het Vrijgeweid uit, waar omwonenden het heerlijke recht verkregen hadden hun vee te laten grazen.

Rechts stond vroeger het huisje van Arseen 'Clodde'

Via een bruggetje over de prille Langendijkbeek stappen we nu het bos in. Het bos staat gecatalogiseerd als een zuur eikenhaagbeukenbos met in de lente tal van voorjaarsbloeiërs zoals speenkruid, bosanemoon, klaverzuring, dalkruid, kleine maagdenpalm en salomonszegel. Tussen een variatie van bomen (zomereik, beuk, veldesdoorn, grove den, lork, ...) volgen we het wandelpad tot aan de haakse rechte dreef die het boswachtershuis (rechts) verbindt met de Herderinnedreef (links). Wij gaan naar links en verlaten het bewegwijzerde pad.

Descheemaeker, een klompenmaker, links woonde Wardje Kerckhove. Het laatste huis wordt al vermeld in 1798.

Op de Ferrariskaart van rond 1775 staan twee van de drie hoeves links al vermeld. Van de drie is slechts de eerste nog een landbouwuitbating. We zitten hier volop in een stuk van het oude Torhout.

Wij stappen westwaarts, richting Torhout, waar vroeger twee herbergen het mooie weer maakten: De Cijns (Cijnsdreef) en De Herderinne (Herderinnedreef).

Op de hoek van het erf staat een zeldzame mispel, bekend om z'n vitamine C-rijke vruchten. Op de andere hoek legde Regionaal Landschap Houtland een poel aan. In de gevel van de hoeve en boswachterswoning staat het jaartal 1840 vermeld, de oudste datering van een Veldegems huis. Hier woonden de boswachters Pille, Schaut en Plaisier, in dienst van de heren Matthieu en de Crombrughe.

Wij naderen nu de Cijnsdreef, een straatnaam die verwijst naar de "tot in de 19de eeuw geheven belasting voor het gebruik van openbare grond". Wij gaan naar rechts en volgen nu de lommerrijke dreef op de grens met Torhout.

Links woonde ooit Gaston Plaisier (zoon van August).

Deze straat heette ooit August Keirsebilckstraat naar de ijverige Veldegemse politicus die aan de eerste bocht links een kleine

We kiezen na enkele honderden meters voor de Belledreef, de eerste dreef rechts, die ook een verbinding vormt met de Bergenstraat.

hoeve uitbaatte. Wat verder bemerken we de hoeve Denoo (dicht bij de vroegere grens tussen Aartrijke en Zedelgem) en nog iets verder leidt een weggetje links naar een woonbuurt bij de spoorweg Brugge-Kortrijk die in 1847 werd aangelegd. Voor we

De dreef maakt een paar haakse bochten en in de tweede vinden we het bord van het tweede geboortebos. Net voor de boswachershoeve bij het bos, slaan we links de dreef zonder naam in. Toch loont het even de moeite tot bij de hoeve te

de Krombkestraat rechts inslaan, zien we links de nieuwe woning en bedrijfsgebouwen van het oude Turkenhof van wijlen Jerome Jonckheere en oorspronkelijk gebouwd door de Brugse musicus Karel Mestdagh. Rechts staat de boerderij van de familie Vanbelle. De Krombkestraat ontleent haar naam aan de beek waarover wij straks wandelen. Rechts bij de hoeve Pollet ligt het voetbalterrein van de damesvoetbalploeg Sporda Veldegem. Op een oude Duitse kaart uit WO1 verbindt een weg

We keren op onze stappen terug en zetten onze wandeling voort in de rechterdreef (oppassen voor verrassende diepe karrensporen!), richting Rembertstraat.

de Boudewijn Hapkenstraat met de Rembertstraat en niet met de

In de Rembertstraat gaan we eventjes richting Torhout tot aan het driearmenkruispunt van de 'keunemarkt' en kiezen rechts voor de Boudewijn Hapkenstraat (streng Vlaamse graaf Boudewijn VII; 1093-1119).

Stroelputstraat. Dat nu verdwenen stuk weg verleende toegang

tot de hoeves van Pollet en Brouckaert. Bij de Rembertstraat lag de laatste veldvijver van Veldegem waar de Krombeke ontspringt. De Krombekerstraat verbond de Stroelputstraat wel in een rechte lijn met de Boudewijn Hapkenstraat naast de hoeve Vanhoucke.

Beide kanten van deze oude straat raken stilaan vol gebouwd. Midden in de verkaveling rechts stond tot voor enkele jaren nog het hoefetje van wijlen burgemeester Henri Vandaele (burgemeester van Veldegem van 1938 tot 1946).

Oudere Veldegemmers spraken van het 'straatje'. Op de hoek van de Stroelput- en de Bezembindersstraat woonde de bekende Veldegemse familie Vermeersch ('Puppens'). Op de linkerhoek met de Koning Albertstraat stond de onderpastorie van Karel Van Eecke (Stoute Karel) (1892-1917).

Links en rechts zien we voorlopig nog een variatie aan gevels van dorpswoningen en handelshuizen. De meeste dateren van tussen de oorlogen. In de Koning Albertstraat brengen we enkele bekende Veldegemmers in herinnering. Links woonden koster Albert Van Maele (nr. 38), bakker Declerck, toneelspeler

Voorbij de tweede haakse bocht van de Krombekerstraat, aan de bedrijven Vanhoucke (links) en Tanghe (rechts) bereiken we de Stroelputstraat, blijkbaar verwijzend naar een oud toponiem 'strooiput', rootput voor vlas.

Gerard Vandierendonck (nr. 26), bakker Michel Daneel 'Lampersse' (nr. 20), likeurhandel Beka van Camiel en Bertha Vandesande (nr. 18), schoenmaker Maurice Verkeyn (nr. 12), meester Gobert (nr. 16), onderpastoor Schotte (nr. 14), slagerij Caenepeel (nr. 10), gemeentesecretaris Modest

Voorbij de bocht aan de woning Cauwels, nemen we de Bezembindersstraat, een naam die ons herinnert aan de vroegere bezigheid van de Veldegemnaren: het bezembinden.

Vandierendonck (nr. 8), Richard Vantomme (nr. 4). Rechts: kapper Michel Goethals (nr. 47), café Boldershof van Pietje Neels, slagerij en café De Roxy van August Allemeersch (nr. 39-41), kolenhandel Cyriel Logghe (nr. 37), elektro Marcel Vanhollebeke (nr. 33), schrijnwerker Jules Coudenys (nr. 27),

Op het T-stuk kiezen we voor de kerk, onze startplaats.

kruidenierszaak van Alice Vandierendonck (nr. 25), fruit- en kruidenierswinkel Lucien Desanghere (nr. 23) , meubelgalerij Jules Moeyaert (nr. 19-21), de winkels van de broers Coudenys: Julien (nr. 17), Germain (nr. 15) en Maurice (nr. 13) en ten slotte het huis van 'Slietje' Develter (nr. 9-11) dat straks een andere bestemming krijgt. Bekend waren ook de winkel van Alberic Willaert (nr. 5-7) en de slagerij van Leonard Kyndt (nr. 3) en wie kende niet Maria Decloedt, die tot in de negentiger jaren van de vorige eeuw op de hoek van de Rembertstraat café Het Gildenhuis hield? Haar overbuur was de pastoor van Veldegem, die er nog steeds woont.

De tekst van het Krakkepad kun je ook nalezen en downloaden op de website van de heemkundige kring (users.telenet.be/pastoor.ronse) en ook op de website van de gemeente Zedelgem (<http://www.zedelgem.be/thema/toerisme>)

PANZERJÄGER-ABTEILUNG 19 (L) TE ZEDELGEM IN FEBRUARI 1944

Hier eindigt onze historische wandeling door het krakkegebied van Veldegem. Waar u nu een pint gaat vinden, ligt niet voor de hand. De drankgelegenheden zijn ook in Veldegem veel schaarser geworden. Wellicht moet u nog een zoektocht aan deze wandeling breien. Toch zeggen wij santé!

Patrick ARNOU

In december 2013 verscheen bij de uitgeverij RZM Publishing in het Amerikaanse Stamford (Connecticut) het eerste deel van een nieuwe boekenreeks met als titel *PKCameraman*.

In deze boeken wil men het fotografisch werk tonen van Duitse fotografen uit de Tweede Wereldoorlog, die deel uitmaakten van de propaganda-eenheden (Propaganda Kompanie) van het Duitse Leger. Tussen 1939 en 1945 werden door deze fotografen meer dan 2 miljoen mooie foto's gemaakt, dienstig voor propagandadoeleinden. Vele van deze foto's kwamen

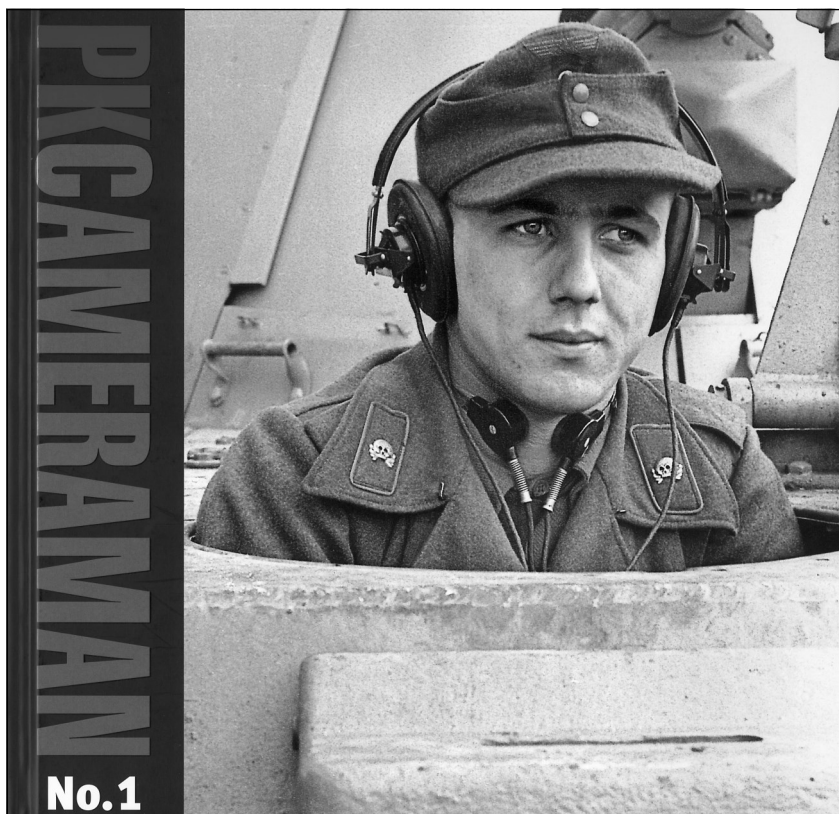

Fig. 1. Voorkaft van het boek PKCameraman No. 1. Panzerjäger in the West

terecht in Duitse propagandabladen zoals het ook bij ons bekende *Signaal*. De propaganda-eenheden beschikten naast fotografen ook over cameramannen, die korte filmpjes maakten die onder meer in de bioscopen te zien waren in *Die Deutsche Wochenschau*.

Het eerste deel uit deze boekenreeks *PKCameraman* vertoont een fotoreportage van de 19^e Panzerjägerabteilung (L) uit februari 1944. Deze foto's werden gemaakt op de dag dat deze eenheid vertrok vanuit Eeklo (waar ze eerder gestationeerd was) naar Zedelgem (waar ze voor enkele maanden haar intrek nam in de kazerne langs de Diksmuidse Heirweg). Het gaat allicht om 22 of 23 februari 1944.

De foto's werden gemaakt door Kriegsberichter (oorlogs-correspondent) Karl Kurth, die deel uitmaakte van de 698^e Propaganda Kompanie.

De 19^e Panzerjägerabteilung (L) was de antitankeenheid van de 19^e Felddivision (L). Dit was de nieuwe naam die in oktober 1943 werd gegeven aan de 19^e Luftwaffen-Felddivision.

De Luftwaffen-Felddivisionen waren eenheden met luchtmachtmilitairen, die in het najaar 1942 aan de Duitse landmacht ter beschikking werden gesteld. Zij bleven aanvankelijk in afzonderlijk nieuw opgerichte Luftwaffevelddivisies opereren, en ze behielden ook hun luchtmachtuniform. Daarop was aangedrongen door Hermann Göring, die daarmee ook wilde aantonen dat de Luftwaffe er wel nog toe deed, zij het nu vooral op de grond en niet meer in lucht.

Tot deze Luftwaffen-Felddivisionen behoorde ook telkens een Panzerjägerabteilung. Dat was een antitankeenheid, die de

infanteristen tegen het vijandelijk tankwapen moest beschermen.

De 19^e Luftwaffen-Felddivision (met inbegrip van de erbij horende Panzerjägerabteilung) werd opgericht op 1 januari 1943. Ze kende een moeilijke start, te wijten aan een gebrek aan passend antitankgeschut enerzijds, en aan ervaren officieren en onderofficieren anderzijds. Duitsland had immers na de zware verliezen aan het Oostfront einde 1942 en begin 1943 een niet meer te herstellen gebrek aan kwaliteitsvolle gegraduateerden.

Na de eerste maanden in de streek van Parijs gekazerneerd te zijn geweest, werd de 19^e Luftwaffen-Felddivision dan in juni 1943 naar Nederland overgebracht voor verdere training.

In oktober 1943 werden de Luftwaffen-Felddivisionen aan het gewone grondleger toegevoegd, waarbij ze nu Felddivisionen (L) werden genoemd, waarbij de 'L' nog verwees naar de Luftwaffe.

Begin 1944 werd de 19e Felddivision (L) overgeplaatst van Nederland naar de Belgische kuststreek. Dit viel samen met een grondige reorganisatie, waarbij de samenstelling van de divisie niet alleen hervormd werd, maar ze ook een nieuwe leiding (met Oostfront-ervaring) én een nieuwe uitrusting kreeg.

Dit was zeker ook het geval voor de 19e Panzerjägerabteilung (L), die o.a. 14 tankjagers Marder III in de uitvoering M toegewezen kreeg. Het betrof 7,5 cm. antitankgeschut, dat geplaatst was op een Tsjechisch tankchassis. Dit antitankwapen was bijzonder effectief en kon een 10 cm dikke beschermplaat van een vijandelijke tank doorboren, en dit tot op een kilometer ver. Het was dan ook een gevreesde tegenstander voor de geallieerde tanks. Nadeel was wel dat de geschutstoren niet compleet rond kon draaien, wat vooral bij een gevecht op open

terrein dodelijk kon zijn. De Marder III werd dan ook meestal verdekt opgesteld om zich - na het vuren – vlug weer naar een andere plaats te begeven. Soms werd deze tankjager ook gebruikt als een aanvals-tank, maar daarvoor was hij eigenlijk niet geschikt.

Er werden in totaal 942 Marder III in uitvoering M gebouwd tussen mei 1943 en mei 1944, waarvan er dus 14 bij de 19^e Panzerjägerabteilung (L) terecht kwamen. De eerste vier werden bij deze eenheid geleverd op 31 januari 1944, en kwamen rechtstreeks uit de Böhmisches-Mährische Maschinenfabrik in Praag. Ze zijn uitgebreid te zien op de foto's in het boek..

Het ging dus duidelijk om vers 'speelgoed' dat de eenheid pas had gekregen, en zeker de foto's uit Eeklo tonen mannen die heel tevreden en fier zijn met hun gloednieuw kwaliteitsvol materieel. Wellicht is dit trouwens ook de reden waarom de eenheid precies dan werd gefotografeerd door de 698^e Propaganda Kompanie.

Op volle sterkte bestond de 19^e Panzerjägerabteilung (L) uit 17 officieren, 123 onderofficieren en 344 manschappen. De eenheid moest in principe over 14 stukken zelfrijdend antitankgeschut van 7,5 cm beschikken, en ook over 12 stukken luchtafweergeschut van 2 cm, 113 andere motorvoertuigen en 20 motorfietsen. Het is onzeker of de volle sterkte ooit werd bereikt.

De andere voertuigen waren ook van mindere kwaliteit dan de Marder III. Het ging deels om gerecycleerde Belgische en Franse legervoertuigen, die waren buitgemaakt in 1940. Ook omgebouwde burgervoertuigen werden gebruikt. Dit is ook te zien op foto's die te Zedelgem werden gemaakt. Bovendien

werd de training van deze gemotoriseerde eenheid ook aanzienlijk bemoeilijkt door het chronisch gebrek aan brandstof voor de voertuigen. Nochtans was training broodnodig om met deze zware voertuigen (de Marder III woog bvb. 11 ton) goed te kunnen omgaan.

Bij de verplaatsing van de 19^e Felddivision (L) van Nederland naar de Belgische kuststreek, kwam het divisiehoofdkwartier in Tielt terecht. De divisie stond toen onder bevel van de 51-jarige Generalleutnant Erich Bäsler, die later in 1944 nog plaatscommandant van Oslo zou worden.

De 19^e Panzerjägerabteilung (L) werd eerst in Eeklo gestationeerd, maar verhuisde einde februari 1944 van Eeklo naar Zedelgem. Het was precies op die dag van de verhuis dat Karl Kurth van de 698^e Propaganda Kompanie aanwezig was om een fotoreportage te maken van de pantserjagers. Deze reportage is uitgesplitst over een eerste deel dat zich afspeelt op de Markt te Eeklo, en een tweede deel rond de kazerne te Zedelgem.

Het zijn deze foto's die nu opgenomen zijn in het boek *PKCameraman nr. 1*. Daarbij komen – zeker in het eerste deel te Eeklo – de vier tankjagers Marder III heel prominent in beeld. Voor wat het Zedelgemse gedeelte betreft, gaat het om 32 foto's die deels genomen zijn binnen in de kazerne (die dan nog een onverharde binnenkoer had), en deels in de onmiddellijke omgeving ervan.

Zo zijn er twee foto's van Duitse voertuigen vóór Café 't Park, waarop men reclameborden ziet voor Bieren Aigle-Belgica, met de bijkomende aanduiding: “Depot Lievens Zedelgem” (Brouwer Joseph Lievens was sinds 1934 trouwens ook eigenaar van dit

café). Uit het uithangbord boven de inkomdeur leren we dat Café 't Park ook "Logement" was, zodat men er kon slapen. In het boek wordt gesteld dat dit logement bedoeld was voor familieleden van militairen die in de kazerne verbleven.

Een andere prachtige foto toont drie van de nieuwe tankjagers Marder III vóór de hoeve Noortwege, en dit langs de Diksmuidse Heirweg, die toen nog een aardeweg was. De fotograaf portretteert dezelfde tankjagers ook nog eens met erachter het dak van de Blauwe Kroon. Uit de foto's blijkt ook hoe er toen rond de kazerne aarden wallen waren aangelegd, waarin bunkers voor de soldaten.

De manschappen op de foto's zien er uiteraard allemaal heel krijgshaftig uit, en zeker ook hun nieuwe overste, Hauptmann Schmidt, die nog maar pas toegekomen was bij de eenheid. Hij had zich eerder aan het Oostfront onderscheiden, en was drager van het prestigieuze Deutsches Kreuz in Gold. Opvallend is wel de mix van uniformen, die gedeeltelijk tot de landmacht, en gedeeltelijk tot de Luftwaffe behoren. Dit weerspiegelde goed de oorsprong van de eenheid die van de Luftwaffe afkomstig was, maar die sindsdien tot de landmacht behoorde.

Alle foto's bevinden zich in origineel in het Bundesarchiv in Koblenz.

Van de aankomst van de 19^e Panzerjägerabteilung in de kazerne van Zedelgem werd ook een korte film gemaakt. Een tiental seconden daaruit is te zien in de *Deutsche Wochenschau* nr. 705 van 8 maart 1944. Deze aflevering 705 is volledig terug te vinden op internet. Ze duurt 19 minuten en 25 seconden, en Zedelgem is kort te zien vanaf 4 min en 36 seconden. De commentator wijst op het moderne materieel waarover de Duitse

Fig. 2. Halfvoertuig met vierkoppige bemanning in de halfopen laadbak en met 7,5 cm antitankkanon rijdt langs Café In 't Park, op de hoek van de Kronestraat en de Diksmuidse Heirweg, onderweg naar de kazerne Kapitein Stevens. (Reproductie met toelating van de uitgever)

Fig. 3. Drie Marder III-tankjagers, met 7,5 cm antitankgeschut, rijden langs de Diksmuidse Heirweg, ter hoogte van de hoeve Noortwege. (Reproductie met toelating van de uitgever)

troepen beschikken. Dit sloeg dan vooral op de dan pas geleverde Marder III in uitvoering M.

De 19^e Panzerjägerabteilung (L) bleef in Zedelgem tot einde april of begin mei 1944. Dan verhuisden ze naar Maldegem (en onmiddellijke omgeving) tot in de eerste week van juni 1944. Vanaf dan zou deze antitankeenheid het zwaar te verduren krijgen, want op 4 juni 1944 kwam het bevel om per trein naar Italië te worden overgebracht, waar ze onmiddellijk in de gevechtslinies werden ingezet tegen Amerikaanse troepen.

Ze slaagden erin om enkele keren aan de omsingeling te ontsnappen, maar werden fel getroffen. Het restant van de eenheid werd op 19 juli 1944 te Livorno ontbonden. Een gedeelte van de overblijvende manschappen en materieel werd naar Denemarken overgebracht om daar deel uit te maken van de nieuwe 19^e Volks-Grenadierdivision, maar het grootste deel van de mannen en de uitrusting kwam bij de naburige 20^e Felddivision (L) terecht.

Met zekerheid mag aangenomen worden dat een aanzienlijk gedeelte van de mannen, die lachend te zien zijn op de foto's te Zedelgem, vijf maanden later niet meer in leven waren...

Het boek is zeer mooi uitgegeven. Voor de teksten die betrekking hebben op de plaatselijke toestand te Zedelgem (dat in het boek wordt omschreven als "a small town southwest of Bruges"), werd door de Amerikaanse uitgever een beroep gedaan op de heemkundige Paul Van De Woestyne uit Eeklo. Soms zitten er wel kleine foutjes in. Zo wordt gesteld dat het Zedelgemse munitiedepot nog steeds een NAVO-munitieopslagplaats zou zijn, wat toch al 20 jaar niet meer het geval is. Ook wordt het POW-camp ten onrechte in de kazerne geplaatst.

Voor wie geïnteresseerd is in de geschiedenis van onze gemeente, vormt dit boek zeker een mooie en onverwachte aanwinst. Het roept ook de vraag op of het Bundesarchiv uit Koblenz nog meer mooie foto's van Zedelgem tijdens de Tweede Wereldoorlog bezit. Wie voelt zich geroepen om dit eens uit te zoeken?

David P. HUNTER (ed.). *PKCameraman No. 1. Panzerjäger in the West 1944*. Stamford, RZM Publishing, 2013, 95 p.

<https://archive.org/details/1944-03-08-Die-Deutsche-Wochenschau-705>

Op de boekenplank

Bertrand DENYS

De voorbije maanden verschenen talrijke studies en fotoboeken over de Eerste Wereldoorlog ter gelegenheid van de herdenking

van de honderdste verjaardag van de wereldbrand. Drie uitgaven trokken onze aandacht, waarvan er één door een Loppemnaar geschreven werd.

Vriend over vijand

Paul Van Damme is historicus en leraar aan de hotel- en kokschool De Groene Poorte te Brugge. Sinds enkele jaren is hij verzamelaar van cartoons over de Grote Oorlog. Voor zijn nieuwe boek koos hij 400 prenten, grotendeels uit zijn eigen verzameling, aangevuld met een vijftigtal uit publieke of privé collecties. Samen met S. Vande Perre had hij in 2011 al met groot succes een Belgische geschiedenis *Zonder Woorden?* uitgebracht.

De kracht van een cartoon in krant of tijdschrift hoeft hier niet meer bewezen te worden. Hedendaagse cartoonisten als Marec

en Gal of de talrijke tekenaars die elk jaar weer aan de cartoonale van Knokke-Heist deelnemen, overtroeven vaak de zeggingskracht van journalisten. Telkens weer zetten zij de lezer-kijker aan tot 'vrolijke' reflectie en 'herkenning' door een uitvergroting van één of ander probleem.

Aan acht thema's koppelt Van Damme zijn selectie aan cartoons uit tijdschriften als *Le Rire*, *Simplicissimus*, *Le Pêle-Mêle*, *Le Petit Journal*, *Kladderadatsch*, *Kikeriki!*, *Der wahre Jacob*, *Die Muskete...* De opbouw van de inhoud is niet die van de chronologie en van de enge beschrijving van de Belgische toestanden, maar die van de informerende encyclopedische behandeling van de verschillende hoofdrolspelers, de oorlogsgebeurtenissen en -afwikkelingen. Elk onderwerp wordt in hooguit 1 bladzijde uitgelegd, wat voor een interessante, leerrijke opfrissing van de Grote Oorlog zorgt. Achtereenvolgens komen aan bod: Deelnemers, Politieke en militaire leiders, Tactiek en wapens, Confrontaties, Politieke beslissingen/ wendingen, Leven aan het front, Leven achter het front, Leven onder de bezetting. Twee extra delen besteedt de schrijver aan de aanloop en de nasleep van de oorlog.

Uitgever Lannoo zorgde voor een schitterende opmaak en uitvoering. De lay-out oogt mooi en de kleuren van de cartoons zorgen voor een opvrolijking van het boek.

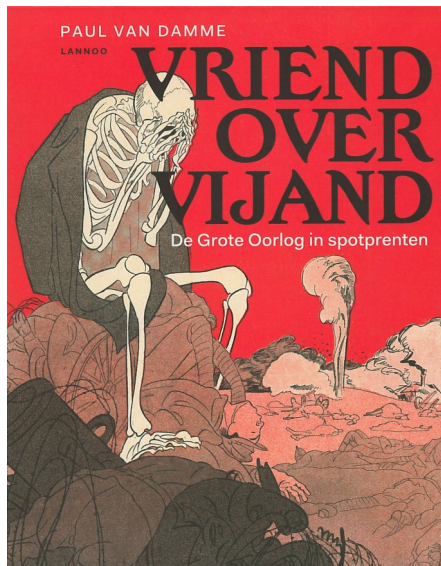
VAN DAMME Paul, *Vriend over vijand. De Grote Oorlog in spotprenten*. Tielt, Lannoo, 2013. 351 pp.

Marktliederen over de 'Grooten Oorlog'

Ooit bracht Roger Hessel uit Koolkerke voor onze kring een

lezing met woord en muziek over de marktzanger Lionel Bauwens (alias Tamboer), over wie hij een lijvige biografie met oevrecatalogus schreef. Over de marktzangers publiceerde hij daarnaast bij de uitgeverij Muziek Mozaïek in 2004 *De filosofen van de straat, vierhonderd vijftig jaar marktzangers in Vlaanderen*. Daarvoor putte hij uit zijn eigen rijke verzameling marktliederen.

In het vooruitzicht van de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog verzamelde Hessel in 2011 voor de Vereniging Kunst Houtland 400 marktliederen uit het Houtland over de ‘Grooten Oorlog’. In 24 hoofdstukken catalogiseert hij als ervaren en betrouwbare gids de teksten, soms geïllustreerd of vergezeld van de muziekpartituur. De liederen, gesproken uit de pen en de mond van volkszangers-tekstschrijvers, werden steeds gezongen op de melodie van één of ander succeslied uit de tijd. Alle verwijzen ze

naar de dagdagelijkse ervaringen van de gewone mens die op die manier nu eens zijn gedacht kan zeggen. Ongezouten beschrijft de marktzanger de “kleine oorlog” van de lijdende bevolking onder de bezetting. Alle hoofdstukken verwijzen naar een fase of onderdeel van de Eerste Wereldoorlog. Op hun best lijken de straatmuzikanten wanneer ze kunnen zingen over “martelen, verkrachten

en terechtstellen”, “Willem II, de gehate keizer”, “Collaboratie in al haar vormen”, “De vergelding”, “Het ene overspel is het andere niet”, “De haartooi na de Eerste Wereldoorlog”, ... Populaire melodieën die daarbij gebruikt werden, waren “Sous les ponts de Paris”, “Stille nacht” of “Pupchen”.

Door de ogen van de marktzanger krijgen wij in die liederen, net als in de cartoons, een uitvergroting van de problematiek die de gewone mens bezighield. Zijn informatie haalde hij meestal uit volkskranten die het streeknieuws dik in de verf zetten. Zo kregen ook de schelmenstreken van de beruchte Torhoutse voortvluchtige Arthur Naeyaert veel aandacht en sympathie. Nooit was een zweem van patriottisme echt ver weg. Hoe cru de verwoording soms is, toch heeft ze telkens weer een kern van waarheid en dat is wat een geschiedschrijver ook kan waarderen. De actieve marktzangers van de Eerste Wereldoorlog waren Aloïs Van Peteghem, Frans Jacobs, Achille Coppenolle, Lionel (Tamboer) Bauwens, Alberic Cattebeke en de familie Vanderplancke (De Zingers). Dat de activiteit van deze zangers niet zonder gevaar verliep, hoeft geen betoog. Vaak traden zij zonder vergunning op en overtraden zij het doorgangsverbod. Soms werd een optreden afgebroken of danig verstoord door Duitse Feldgendarmen.

Ter illustratie een kleine keuze:

Soldaten die lagen bij nachte

Zangwijze: De herdertjes lagen bij nachte

Soldaten die lagen bij nachte
Zij lagen bij nacht in het veld.
Zij hielden als immer de wachte
Zij hadden hun kogels geteld.
Daar hoorden zij vliegtuigen ronken
Een teeken van naad'rend gevaar.
Weldra weer de zoeklichten blonken
Het afweergeschut stond klaar.

Arbeid dwang

Zangwijze: Pupchen

Wij moeten nu gaan werken
Ja allen naar het front
Om den duitsch te versterken
Zoo moeten wij Vlaanderen rond
Zoo zijn we nog gedwongen
Om ons land te verraan
Er zijn nog kwade tongen
Die zeggen 'k zou niet gaan
Maar wij verlangen blij
Tegen dat wij zijn vrij.

Vooruit kleine Belgen

Zangwijze: Sous les ponts de Paris

Duitschland heeft den oorlog verklaard
Maar België antwoordde fier
Onze zonen hebben hun huis verlaten
Wij willen geen Duitschers alhier

Frankrijk en Engeland staan zijde aan zijde
Verenigd met ons trekken zij ten strijde
Onze fortten zijn versierd met vaan
Duitschers komt en strijkt er u aan.

Kerstlied in 1914

Zangwijze: Stille nacht

Stille nacht, heilige nacht
Millioenen mannen in een loopgracht
Menschen in de fleur van hun leven en kracht
Door christen staatshoofden daar heen gebracht
Tot een wreede kogel hen wacht
Ja, dat is de waarheid.

De Vlaamsche Maagd (Gabriëlle Petit)

Zangwijze onbekend

Refr. Als Vlaamsche maagd ben ik geboren
En gij met uw soldatenmacht
Ik zing het hier volle kracht
Nooit zal ik u toebehooren Duitsche vlag,
ik ben Vlaamsch geboren.

Hulde aan Arthur Naeyaert (de schrik der Duitschers)

Zangwijze: Sous les ponts de Paris

Refr. Hij was den Duitsch hun schrik
Op ieder oogenblik
Zijn naam alleen deed hun van schrik al beven
Want zij vreesden hem 't kostte soms hun leven
Menig Duitschen brigand, viel door zijn kloeke hand
Laat ons dus roepen want hij is het waard

Leve Arthur Naeyaert.

De Keizer's Strooizak

Zangwijze: Das war in Schönberg im Monat Mai

O wat eene vuile vent
Is nu toch den keizer
Altijd pissen in zijn bed
O dat is niet net
Wij hebben dikwijls gezien
Ginder aan den IJzer
Droogde zijne slaapmachien
Van den groote keizer

HESSEL Roger, *Markliederen over de 'Grooten oorlog'. De Eerste Wereldoorlog gezien door de ogen van onze marktangers*. Inleiding: em. prof. Stefaan Top. Torhout, VKH (Revinzestraat 24, Torhout), 2011. 392 pp.

“Altijd iemands vader, altijd iemands kind” (W. Vermandere)

In de vloed van oorlogspublicaties viel een aantrekkelijk, klein, met rode harde koft uitgegeven boekje van prof. em. Eric Defoort op. Het draagt de Gezelliaanse titel “Laat mij droef en treurig wezen” en omvat de notities over de families Vanderschelden-Cappoen-Defoort. Het speelt zich grotendeels af in het dorp Oostvleteren, dat zich tijdens de Eerste Wereldoorlog achter het front bevond en bekend werd door figuren als Jeroom Leuridan en Michiel Bulckaert.

Ooit beëindigde een Brugse burgemeester zijn patriottische elfnovemberspeech met de uitroep 'lang leve de gesneuvelden'. Rond die gesneuvelden werd al veel bombarie verkocht, maar veel oorlogsslachtoffers zijn echter nooit op enig veld van eer gesignaleerd. "Het zijn de vrouwen, mannen, moeders, vaders, broers, zussen, geliefden, echtgenotes die hun hele leven stierven aan de 'Grote Oorlog'.

In zijn familiekroniek vertelt Eric Defoort, schitterend beschrijver van karakters en gebruiker van anekdotiek, over hen zoals zijn 'immer droevige' grootmoeder Maria Vanderschelden die hem zo vaak in haar Oostvleterse huis-boerderij-handelshuis Le Lion Belge de familiefoto's liet zien in de beste kamer en die mysterieus becommentarieerde. Na zovele jaren is het de kleinzoon Eric (°1943) vandaag duidelijk geworden waar de droefheid van zijn oma aan te wijten was: de Grote Oorlog en z'n verwoestende kracht.

De kroniek van de familie Vanderschelden voert Eric Defoort op naar een vooroorlogse climax van welstand en status: een bloeiende handelszaak en een zoon-opvolger voor de steenbakkerij en handel in graan en meel, een zoon-dokter en een dochter die zich in Langemark vestigde en er een Delhaize opbouwde. Dr. Eric Vanderschelden startte zijn praktijk als arts in Izegem in 1913 en trouwde er met de jonge en knappe Irma Coucke, ietwat tegen de zin van vader Camille Vanderschelden. Tot overmaat van ramp werd de jonge arts in augustus 1914 opgeroepen tot de dienst in het Belgisch leger (22ste Linie). Op 22 oktober 1914 sneuvelde hij echter al bij zware beschietingen tussen de bocht van Tervate en Schoorbakke. Zijn lichaam werd nooit teruggevonden. Een zee van verdriet overweldigde de familie Vanderschelden en bepaalde voortaan hun levenssfeer

en -wandel. Een jaar na haar zoon stierf moeder Mathilde Pauwels in 1915 en gleeed vader Camille stilletjes in de waanzin. De dood van zijn Eric en de ondergang van zijn bloeiende zaak werden hem fataal, terwijl de oudste zoon Valère een uitweg zocht in de drank. Weduwe Irma Coucke, enigszins genegeerd door de Vanderscheldens, bleef alleen tot ze in 1965 stierf in de psychiatrische inrichting van Sint-Michiels. De 54-jarige moeder van de auteur ten slotte verongelukte in 1966 voor de Lion Belge, op de drukke weg van Ieper naar Veurne.

In dit aangrijpende boekje toont Eric Defoort de minder gekende keerzijde van een oorlog: het particuliere leed om materieel en menselijk verlies. Tussen de honderden publicaties over de Eerste Wereldoorlog is dit het enige boekje dat deze kant ervan op een schitterende en boeiende manier belicht.

DEFOORT, Eric, *Laat mij droef en treurig wezen. Familienotities over de zinloosheid van de Grote Oorlog*. Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2014. 127 pp.

In memoriam

Arseen Verleye (†04-10-2013) en Irena Rosseel (†26-05-2014)

Met een tijdsverschil van amper 8 maanden overleden Arseen Verleye (°1920) en zijn echtgenote Irena Rosseel (°1926). Zij waren beiden rasechte Zedelgennaren en bevoorrechte getuigen van een brok geschiedenis van onze gemeente. Hun namen zijn onlosmakelijk met Zedelgem verbonden. Exclusief voor ons tijdschrift beschreef Arseen in 2008 (*Zilleghem* , nr. 1) zijn rijkgevulde leven te Zedelgem in een interview met Noël Denolf. Hij hield van de geschiedenis, onze kring en ons tijdschrift. Jarenlang brachten Arseen en Irena met de fiets *Zilleghem* bij onze leden in de buurt, tot een ongeluk een einde maakte aan deze service. Wij zijn er hen nog steeds erg dankbaar voor. Bij onze zilveren jubileumviering in 2004 brachten wij in het Zedelgemse gemeentehuis hulde aan hun inzet voor onze vereniging. Wij wensen de kinderen en kleinkinderen van de overledenen veel sterkte in deze moeilijke dagen.

B.D.

Agenda

Vrijdag 24 oktober 2014 om 20.00 u. in 't Kloosterhof:
Zonder woorden?, lezing met beelden door Paul Van Damme (Loppemnaar en auteur van het oorlogsboek *Vriend over vijand*) over de Belgische geschiedenis door de ogen van cartoonisten. Toegang: €4,00.

Vrijdag 28 november 2014 om 20.00 u. in 't Kloosterhof:
Het gezag onder vuur, lezing met powerpoint door commandant Tom Simoens (Aatrijke) over de ongehoorzaamheid tegenover hun meederen van Belgische soldaten aan het IJzerfront. Toegang: €4,00.

Jaarlijkse ledenuitstap

Het vernieuwde museum van **Käthe KOLLWITZ** en het gerestaureerde beschermde **huis PROOT** in **KOEKELARE** en **‘Het treurende ouderpaar’** in **VLADSLO**

De dynamische gemeente Koekelare heeft enkele toeristische trekpleisters op z'n palmares zoals de gerestaureerde brouwerij Christiaen en het Fransmansmuseum. Twee andere, de Käthe Kollwitzverzameling (vooral onder impuls van wijlen Raf Seys samengebracht) en de gerestaureerde dokterswoning Proot gaan wij een bezoek brengen o.l.v. een gids op ons zomeruitstapje van

zondag 7 september 2014

We vertrekken om 13.30 uur op de markt van Zedelgem. Om 14.00 uur start de rondleiding in de tentoonstelling in de Käthe Kollwitztoeren in de brouwerij Christiaen te Koekelare. Daarna bezoeken we kort het huis Proot en rijden ten slotte naar de Duitse militaire begraafplaats te Vladslo om een bezoek te brengen aan ‘Het treurende ouderpaar’ van Kollwitz en het graf van haar gesneuvelde zoon Peter. Na dit bezoek gaan we samen een glas drinken in een naburige herberg.

Iedereen welkom. De deelnameprijs bedraagt €4,00.

Johan Walcarius

Groenestraat 31 bus 2
8210 ZEDELGEM

TEL 050 20 06 02

FAX 050 20 82 88

johan.walcarius@verz.kbc.be

FSMA-nr.: 101723A

O.N.: BE088786861

